

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תקס"ז

בסעודה שלישית פרשת חקת בלק תשס"ט לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

כשהיתה צריכה לזרוח או שקעה, או איך שיהיה העמדת החמה כמה זמן שיהיה, על כל פנים יצא מסדר הילוכו, וממילא נתבטל אותו הרגע שהקב"ה כועס בתלת שעי קמייטא, שהרי המלכים לא ידעו מתי להשתחוות. והנה בלק ידע שבלעם יודע לכיין הרגע שהקב"ה כועס, כמו שנאמר ויודע דעת עליון, והוא בתלת שעי קמייטא שהחמה זורחת. אבל כשראה שמשה רבינו יכול להעמיד את החמה, אם בן ישתנה אותו הרגע שהקב"ה כועס, ולא יוכל בלעם לכיין אותו הרגע. וזה שאמר וירא בלק וגו', ופירש בבעל המורים שראה שעמדה לו חמה, וכמו בן עכשו יעמיד משה את החמה, ותופרע עצתו לכיין אותו הרגע ע"כ.

והנה בתרגום פירש, הנה כסה את עין הארץ, הא חפא ית עין שמשא ע"כ. ולפי מה שנתבאר הכוונה כפשוטו, שהעמידו את השמש במקומה, וכאילו כיסוהו מלהאיר את העולם להלאה ממקומו. וכיין שנתבלבל סדר הילוך החמה, הרי הוא יושב ממולי, קרובים הם להכריתני, כי קשה כעת לכיין השעה שהקב"ה כועס, אבל בהיות כי ידעתי שחיוץ ממה שאתה יכול לכיין השעה, יש לך עוד כח באמרי פיך, שהרי גם את אשר תברך מבורך, ואין זה מצד שיוכל לכיין השעה שהקב"ה כועס, אלא בכח פיו, לכן לכה נא ארה לי את העם הזה, אולי אוכל נכה בו, כי יש לך כח באמרי פיך, שבדיבורך נעשה מעשה, וככל היוצא מפך יעשה.

ובזה יש להבין מה שנתן משה רבינו ארץ סיחון ועוגו לבני גד ולבני ראובן וחצי שבט מנשה, וכמבואר בכתובים (במדבר לב-לג), ונתקשה הרמב"ן שם, הלא רק בני גד ובני ראובן באו לבקש, כי מקנה רב היה להם, ולמה נתן משה גם לחצי שבט מנשה. וכתב דאולי כאשר חלק הארץ לשני השבטים ראה שהיא ארץ גדולה יותר מן הראוי להם, וביקש מי שירצה להתנחל עמהם ע"ש.

ואולי יש לומר עוד, דהנה מצינו שאמר יעקב ליוסף, ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך, אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי (בראשית מח-כב). ופירש ברמב"ן שם, כי קרוב אלי עוד, שעשה יעקב כדרך שיעשו הנביאים, נמה ידו בחרב כנגד ארץ האמורי, וזרק שם חצים להיותה נכששת לבניו. וישראל לקחו הארץ תחילה מיד האמורי, כי סיחון ועוגו שני מלכי האמורי היו, והמלחמה הראשונה והגדולה שהיתה להם בכיבוש הארץ, היתה לבניו של יוסף עם

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי (כב-ב). ויש להבין הא לפי סדר הפסוקים נראה, שעמדו ישראל או גם אחר הנצחון של עוג מלך הבשן, והכתוב קורא לסיחון מלך האמורי (כא-כא), ולעוג קרא מלך הבשן (כא-לג). ולמה הדגיש הכתוב שראה מה שעשו ישראל לאמורי, היינו מלחמת סיחון, ולא הזכיר גם מלחמת עוג. ובאמת להלן (דברים לא-ד) קורא לשניהם מלכי האמורי. ואמר שוב, הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ (כב-ה). והקשה בכלי יקר דהנה 'כסה' לשעבר משמע, וקשה והלא עוד היום הם מכסים את עין הארץ ע"ש. וגם להבין מהו הכוונה בעין הארץ, שנראה כמזוהר. — עוד יש להבין במה שאמר כי ידעתי את אשר תברך מבורך (כב-ו), שזה אינו נוגע כלל לענינינו, שביקש ממנו לכה נא ארה לי את העם.

ונראה דהנה המפורשים הקשו למה אמר וירא בלק לשון ראה, ולא לשון שמיעה, דהלא בלק לא היה שם בהלחם ישראל עם עמלק, לראות זאת בעיני עצמו. — ובבעל המורים כתב, שראה שעמדה לו חמה למשה ע"כ. ומקורו בנמרא (עבודה זרה כה). תנא כשם שעמדה לו חמה ליהושע, כך עמדה לו למשה, אתיא אחל אחל, כתיב הכא (דברים כ-ב) אחל תת פחדך, וכתיב ביהושע (יהושע ג-ו) אחל גדלך לעיני העמים ע"כ. ודבר זה היה רק במלחמת סיחון, ולא במלחמת עוג, כמבואר מהדרשות דקראי, ועל כן שפיר אמר וירא בלק וגו' את כל אשר עשה ישראל לאמורי דייקא, כי שם ראה כמו עיניו שעמדה החמה עבורם.

ובקונטרס חידושי תורה למהר"י ט"ב (דף רצה) כתב לבאר, למה נקט שראה העמדת החמה דייקא, דאיתא בנמרא (עבודה זרה ד:): מאי ויודע דעת עליון (במדבר כד-זז), שהיה יודע לכיין אותה שעה שהקב"ה כועס בה, והיינו דקאמר להו נביא (מיכה ו-ה) זכר נא מה יעין בלק מלך מואב, ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטמים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה' וכו'. כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים וכו', אימת רתת, אמר אביי בתלת שעי קמייטא. ופירשו בתוספות כדאמרינן בסמוך בשעה שהחמה זורחת שמלכי מזרח ומערב מניחין את כתריון ומשתחוין לחמה, מיד כועס הקב"ה, ודרכן של מלכים לעמוד בנ' שעות כדאמרינן (ברכות מ:). והנה אם השמש הולך כפי הילוכו בכל יום, אזי הזריחה והשקיעה הכל על הסדר, מה שאין בן אם החמה עומדת איזה זמן, אז נעשה ערכוב בהזמנים, ואפשר שבבוקר

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ובחדרה עילאה, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם נזר ראשנו ותפארתינו

כ"ק מרן אדונינו מורינו ורבינו שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הנכדים למזל טוב

בן לבנו הרה"ג ר' יואל משה מרדכי שליט"א • בן לחתנו הרה"ג ר' יואל ווייסמאנדל שליט"א

יהא רעווא שיזכה מרן רבינו שליט"א לרוות רב תענוג ונחת דקרושה מכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובות אכ"ר

האמורי, היא מלחמת יהושע עמהם, ומיד האמורי היה חלק ונחלה לבני יוסף ע"ש. ואם כן כבר נתן יעקב ליוסף שכס אחד על אחיך, אשר לקח מיד האמורי, ובוה נבלל גם חלק של ארץ סיחון ועוג מלכי האמורי, ולכן כאשר נתן משה מהם לבני גד ולבני ראובן, נתן גם לחצי שבט המנשה, כמו שנתן כבר אותה יעקב ליוסף.

ובתורת משה בפרשתנו (קו). כתב לפרש, וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, שראה בלק בחכמתו, את כל אשר עשה ישראל סבא, יעקב אבינו ע"ה, לאמורי, כי יעקב עשה אז פועל דמיוני וירב חצים ושלף חרבו נגד ארץ האמורי, ועל ידי זה נכבשה לפני בניו ע"כ. ונראה דוהו שאמר בלעם, מה טובו אהלך יעקב משכנותך ישראל (כד-ה), והיינו שמה שאתם וישבים בארץ סיחון ועוג, וטובו אהלך, הרי זה בזכותו של יעקב, ומשכנותך עומדים בזכותו של ישראל סבא.

והנה מבואר בילקוט (יהושע כב), דכשעה שאמר יהושע שמש בגבעון דום (יהושע י"ב), אמר לו השמש אני קשיש ממך, שאני נבראתי ברביעי, ואתה בשישי. אמר לו יהושע כבר נשתעבדת לזקי יוסף, שנאמר (בראשית לז-מ) והנה השמש והירח וגו' משתחווים לי וכו' ע"כ. ואם כן בכיבוש ארץ סיחון הוצרכו לזכותו של יוסף שיוכלו להעמיד את השמש, ועל כן ניתן ליוסף חלק בארץ סיחון ועוג, אשר לקחתי מיד האמורי בזכותו וכו'.

ומבואר עוד שם בילקוט, ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' (תהלים קיג-ג), משעה שהשמש זורח עד שהוא שוקע מקלם להקב"ה. וכן את מוצא, בשעה שעמד יהושע בגבעון, וביקש לשתוק את החמה, לא אמר שמש בגבעון עמוד אלא שמש בגבעון דום, אלא כל שעה שהוא מהלך הוא מקלם להקב"ה, לכך אמר לו יהושע דום וכו'. אמר לו השמש אתה אומר שאדום, ומי אומר קילוסו של הקב"ה, אמר לו שתוק ואני אומר, שנאמר או ידבר יהושע, ואין אז אלא שירה, שנאמר (שמות מו-א) אז ישיר ע"כ.

ומזה אנו רואים גדול העבודה של החמה לקונה, אשר לפי ראות העין היא הולכת וסובבת רק לשמש ולהאיר את העולם, אבל באמת בתוך תוכה ממונה עבודה רבה לקונה, שאינה פוסקת מלומר שירה. ואיחא בגמרא (סנהדרין צא:): אמר ליה אנמנינום לרבי, מפני מה חמה יוצאה במזרח ושוקעת במערב. אמר ליה כדי ליתן שלום לקונו שנאמר (נחמיה טו) וצבא השמים לך משתחווים ע"ש. הרי לנו עבודת החמה, שאומרת שירה ומשתחוה לקונה, וכל זה מסתירה מעיני האדם, שנראית רק כמאיר לארץ, אבל לאמתה היא עובדת את בוראה תמיד.

ואולי על זה שיבח הכתוב את העובדי ה', ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה-לא), כי העובד את ה' בפניות הוא אוהב את עצמו, שעבור זה יתכבד או יניע לו הון ועושר, מה שאין כן הצדיקים האמתיים המה אוהבים את ה' דייקא, ולא איכפת להו כלל תועלת עצמם, והם עובדים את ה' בהצנע לכת, והמה כצאת השמש בגבורתו, שגם כן מסתירה את שירתה לקונה.

וידועים דברי הרמב"ם (ה' יסודי התורה ג-ח) שהשמש גדולה מן הארץ כמו מאה ושבעים פעמים, וכל הכוכבים והגלגלים כולן בעלי נפש ודעה והשכל הם, והם חיים ועומדים ומכירין את מי שאמר והיה העולם ע"ש. ואם כן נוכל לשער

עצם חשיבות השירה של השמש, שאין כמותה בכל צבא הארץ. ואם כן למה נתפיים החמה, כמה שאמר לה יהושע דום ואני אומר תחתך, הלא האדם נגד השמש הוא כמו מיפה נגד הים, ואיך יוכל יהושע להשלים שירת החמה.

אמנם האמת הוא, כי הן אמת שבכמות השמש גדולה מאד, הרבה יותר מהאדם, אבל באיכות עבודת האדם שנברא בחומר גם, ויצר הרע שרוי בתוכו, ואף על פי כן אומר שירה ועובד לבוראו, שירה זו חשובה פי כמה נגד שירת החמה. והרי שירת בני ישראל חשובה יותר אפילו משירת המלאכים, כמו שאמרו חז"ל (הגיגה יב): מעון שבו כתות כתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה, וחשות ביום מפני כבודן של ישראל [שמקלסין אותו ביום] ע"ש. ומבואר ברש"י בפרשתנו (כג-כד) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל, עוד עתיד להיות עת, שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו, ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת, והם ישאלו להם מה פעל א-ל (תנחומא יד) ע"ש. ואם כן שפיר משלים שירת יהושע את שירת החמה, כי כח קדושת פה ישראל עצומה מאד.

ודבר זה השיג בלק שכח ישראל הוא באמרי פיהם, הקול קול יעקב (בראשית כז-כב), בזמן שקולו של יעקב נשמע בבתי כנסיות ובתי מדרשות אין הידים ידו עשו (ב"ר סה-ב). וברש"י מה ראה מואב לימל עצה ממדון, כיון שראו ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם, אמרו מנהיגם של אלו במדון נתגדל, נשאל מהם מה מדרתו. אמרו להם אין כחו אלא בפיו, אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו (תנחומא ג) ע"כ. וזהו שאמר הכתוב, וירא בלק, שבלק הבין והשיג, שכל אשר עשה ישראל, שנצחו שלא בדרך המבע, הוא לאמורי, עבור הכח הגדול של אמרי פיהם.

ומהיכן השיג זאת, על זה אמר, כי ראה בלק שהעמיד משה את החמה, ואמר להשמש דום, ואיך הסכים השמש מלפסוק לומר שירה, ועל כרחך שאו ישר משה ובני ישראל, והם באמרי פיהם יכולים להשלים השירה הנפלאה והגדולה מהחמה, מזה הכיר גדול כח אמרי פיהם, שכל אשר עשה ישראל הוא הודות לאמרי פיהם, על כן שלח אחר בלעם שגם כחו הוא באמרי פיו, את אשר תברך מבורך, ואשר תאור יואר.

אמנם בסופו הפך ה' את הקללה לברכה, ואמר מה טובו אהלך יעקב משכנותך ישראל (כד-ה). ומנהג ישראל תורה שבפסוק זה אנו מתחילין התפלות בבוקר בבית הכנסת. ומעמא בעי למה בחרו בפסוק זה דייקא האמורה מפה ממה של בלעם הרשע. אבל באמת טובא גנוז ביה, לתת עידוד לנפש ישראל המשכים בבוקר לקבל על עצמו עול מלכות שמים, ויתכן שיעלה מחשבה בדעתו, למה העמיסו עליו עול כזה, ואולי טוב יותר עבדא בהפקירא, ללכת אחר תענוגי העולם, ולהיות ככל הגויים בית ישראל. אבל באמת הרי בלעם היה משוקע בתאות העולם, עד שהיה לו אישות באתונו (עבודה זרה ד:), ואמרו (אבות ה-יט) עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמדיו של בלעם הרשע. ואחר כל זה הודה ואמר, מה טובו אהלך יעקב משכנותך ישראל, שהטוב האמיתי הם רק האהלים של ישראל, הבתי כנסיות ובתי מדרשות שלומדים בה תורה ומתפללים, הוא הטוב האמיתי שבעולם, ושם מונח כל האושר והתענוג של האדם, ומה טובו אהלך יעקב, ואשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו. ■

על הטוב יזכר ירדינו החשובים שהשמחה במעונם שנדבו להוצאת הגליון הזה

הרה"ג ר' דוד יואל שטייט"א מנהל דיישיבתנו הק' - לרגל החלאקה לבנו נ"י

הרב ר' אפרים יצחק היללמאן שליט"א	הר"ר חיים ראובן בויער נ"י	הר"ר אלהן גאלדבערגער נ"י	הר"ר אליעזר ברוך פריעד נ"י
לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בתו למזל טוב
הר"ר מרדכי דוד וויטריאל נ"י	הר"ר יוחנן אליעזר ב"ן נ"י - וומ"ס	הר"ר יודל בינער נ"י	הר"ר נחמ"י פיינעווערקער נ"י
לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בתו למזל טוב
הר"ר נתן גראוינגער נ"י	הר"ר יעקב פריץ היללמאן נ"י	הר"ר הערשל יכערמאן נ"י	הר"ר יצחק אהרן שטייף נ"י
לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בנו למזל טוב	לרגל הולדת בתו למזל טוב	לרגל החלאקה לבנו נ"י